

Duch pravdy a moudrosti

J 16,7-15; 1K 2,6-16

Naše dnešní texty nám ukazují na jeden z důležitých aspektů působení Ducha svatého. Představují jej jako toho, kdo lidem **odhaluje, zjevuje** Boží věci, Boží moudrost, plány a pravdu. Věci Boží jsou podle apoštola Pavla „přirozenému“ člověku skryté. Nemůže je vidět ani chápat, protože se dají posoudit jen Duchem (1K 2,14). Tedy, jen tehdy, když Duch svatý člověku otevře mysl a srdce, a ty Boží věci mu zjeví. Bez této služby Ducha svatého zůstáváme duchovně ve tmě. V písni „Nejmilejší Ježíši“ se o tom zpívá takto: „Rozum náš i schopnosti mráкотou jsou obestřeny, Ducha tvého jasností dokud nejsou osvíceny“ (KK – 245). Sami ze sebe, tedy ve své hříchem porušené přirozenosti jsme vůči Bohu a vůči Božím věcem obestřeni mráкотou. Tak to s námi je. Jenom Duch svatý může tuto mráкотu rozeznat a přinést Boží světlo do života.

1. Duch uvádí do pravdy

Co o této službě Ducha svatého čteme v tom textu z Janova evangelia? Dočteme se zde, že Ježíš nazývá Ducha svatého *Duchem pravdy*. Nazývá jej tak celkem 3x (J 14,17; 15,26; 16,13). Je v tom pověděno, že přislíbený Duch, kterého Ježíš pošle od Otce a který naplní učedníky, bude svou povahou bytostně pravdivý, nic nebude překrucovat, nic nebude ohýbat a nebude zákeřný. A jako takový bude také zjevovat věci pravé a pravdivé. Takové ty Boží věci totiž jsou. Ježíš tuto úlohu Ducha svatého popsal takto: „*Jakmile však přijde on, Duch pravdy, uvede vás do veškeré pravdy, neboť nebude mluvit sám ze sebe, ale bude mluvit, co uslyší*“ (J 16,13). Do této doby to byl Ježíš sám, kdo své učedníky zasvěcoval do Božích pravd a plánů. Zvěstoval jim to, co sám slyšel a přijal od svého nebeského Otce. Proč tedy musí přijít ještě někdo další? Cožpak jim slova a skutky Pána Ježíše nestačily? Nemůžeme ovšem nevidět jistý rozdíl mezi tím, když učedníci chodili s Ježíšem a s dobou po seslání Ducha svatého. Když chodili s Ježíšem, vidíme je, jak často nerozumí, nechápou, jsou někdy úplně mimo to, co se jim Ježíš snažil sdělit a předat. Tato situace se dramaticky změnila právě po naplnění Duchem svatým. Z těch, kdo mnohdy tápali, nechápali, byli zmatení, ustrašení jsou najednou odvážní Kristovi svědkové, kteří vedou a vyučují druhé na cestě ke Kristu. Tu proměnu, ten přerod z učedníků ve skutečné apoštoly způsobilo právě naplnění Duchem svatým.

Ježíš jim před svým ukřižováním řekl: „*Ještě mnoho jiného bych vám měl povědět, ale nyní byste to neunesli. Jakmile však přijde on, Duch pravdy, uvede vás do veškeré pravdy*“ (J 16,12-13). Ježíš měl ještě „mnoho jiného“, co by jim měl sdělit. V tu dobu ale nemohl, protože by to jednoduše ještě nepobrali a nepochopili. Má jim to osvětlit až Duch svatý, který je naplní a promění tu jejich „mráкотu“ v jasné vidění Božích věcí. To „mnoho jiného“, co by jim ještě chtěl sdělit, nás jistě může trochu dráždit. Co si pod tím představít? Je to snad nějaká tajná, dosud neznámá nauka? Určitě ne. Pod tím „mnohým jiným“, co jim ještě mělo být sděleno rozumějme spíše hlubší porozumění Ježíšovu slovu a jeho cestě ke spáse světa. Problém učedníků byl, že Ježíš k nim i k zástupům mnoho hovořil, zasvěcoval je do tajemství Božího království i své cesty, ale ani jeho nejbližší nedokázali vždycky porozumět. Na chvíli jako by se jim rozsvítilo – třeba, když Petr za všechny vyznal „Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého“. Ježíš mu na to říká, že toto Petrovi nezjevil nikdo jiný než Bůh sám. Ale hned vzápětí je tentýž Petr úplně mimo, když nechápe Ježíšovo poslání a Ježíše od něj odrazuje.

A tak je ta přítomnost a služba Ducha svatého zcela nenahraditelná. Naplnil učedníky, prodchnul je, uvedl je do plnosti pravdy evangelia. A tak je tomu s námi dodnes. Dokud i tu naši mráкотu neprosvětlí Duch svatý, tak nemůžeme Boží věci chápat a přijímat. Potřebujeme Ducha pravdy, který nás teprve uvede do veškeré pravdy. Ukáže nám pravdu o nás, o našem hříchu, ale i o Bohu a Boží milosti a spáse.

Toto slovo o Duchu pravdy, který jediný může dovést k pravdě, je velmi důležité. Jako lidé máme totiž sklon zacházet s pravdou poněkud svévolně. Můžeme být přesvědčeni, že jsme to my sami, kdo určuje, co je pravda a co ne. Chceme se pak stát vlastníky, majiteli pravdy, než abychom pravdu pokorně hledali a před ní se skláněli. Ale ty biblické texty nám ukazují, že jako lidé jsme všichni v něčem podstatném ve tmě, dokud k nám nepřijde světlo Ducha svatého.

2. Duch zjevuje Boží moudrost

Také ten druhý text z 1. listu Korintským nám ukazuje, že Duch svatý zjevuje Boží věci a pravdy lidem. Apoštol Pavel o tom píše v souvislosti s *moudrostí*. Píše o tom, jak přišel do Korintu a jak se rozhodl, že nebude hlásat Boží tajemství nadnesenými slovy nebo moudrostí (1K 2,1). Nechtěl zaujmout druhé rétorickým uměním a lidskou obratností a moudrostí. Chtěl mezi nimi být toliko svědkem Krista ukřižovaného. Jak sám říká, jeho řeč a kázání se neopíraly o vmlouvavá slova lidské moudrosti. Ale byl v nich zato přítomen Duch svatý a jeho moc (v. 4). Korint byl řeckým městem. Ležel cca 85 km od Athén, bašty filosofie. Ovšem celý řecký kulturní okruh se vyznačoval láskou k filosofii a hledání moudrosti. Však v předchozí kapitole Pavel popsal některé příznačné rysy tehdejšího

židovského a řeckého světa takto: „*Židé žádají zázračná znamení, Řekové vyhledávají moudrost*“ (1,22). Slovo o kříži a ukřižovaném Bohu však znělo Židům jako pohoršení (skandalon) a Řekům jako bláznovství, hloupost, nesmysl. Svět tak s celou svou moudrost, píše Pavel, nepoznal Boha v jeho moudrém díle. Naopak moudrost světa se Boží moudrosti, tedy poselství o Kristu, vysmála. Ale Bohu se zalíbilo spasit svět právě tou zvěstí, kterou považuje za bláznovskou (1,21). A tak ani Pavel se nesnaží odít evangelium do vzcných a nadnesených slov lidské moudrosti, ale chce být jednoduše svědkem té bláznovské a pohoršlivé zvěsti o ukřižovaném Bohu.

Tato bláznovská zvěst, která jedny pohoršuje a druzí se jí vysmívají, je ovšem moudrostí Boží. Tu, jak píše Pavel, „*nikdo z vládců tohoto věku nepoznal; neboť kdyby ji byli poznali, nebyli by ukřižovali Pána slávy*“ (v. 8). Světu tato moudrost zůstává skryta. Ale do toho zazní to povzbudivé slovo: „*Nám však to Bůh zjevil skrze Ducha*“ (v. 10). Opět jsme u té důležité a naprosto zásadní a nepostradatelné úlohy Ducha svatého. Jenom Duch pravdy může uvést do veškeré pravdy, říká Ježíš. Jenom Duch svatý zjevuje Boží moudrost, potvrzuje Pavel.

Pavel v našem textu rozlišuje mezi „*přirozeným člověkem*“ a „*člověkem duchovním*“ (v. 14). „*Přirozený člověk nemůže přijmout věci Božího Ducha; jsou mu bláznovstvím a nemůže je chápat, protože se dají posoudit jen Duchem. Člověk obdařený Duchem je schopen posoudit všechno...*“ (v. 14-15). Přirozený člověk (dosl. duševní – *psychikos* – „duševní“ zde znamená lidskou přirozenost, pozemskost). Přirozený člověk podle Pavla nemůže přijmout věci Božího Ducha. Nemůže je chápat. Jsou mu bláznovstvím. Jen člověk „*obdařený Duchem*“ (dosl. duchovní *pneumatikos*), je schopen ty Boží věci vnímat a přijímat. Jinými slovy člověk tak jak je, ten přirozený člověk, je, jak zaznívá v té písni, obestřen mráкотou. Sami od sebe Boha nevidíme, nevnímáme a nehledáme ho. Jenom Boží Duch může otevřít naše srdce a osvětit naši mysl, abychom poznali pravdu a Boží moudrost, abychom uvěřili a poznávali Boha v Kristu ukřižovaném. Duch svatý nám plně zjevuje Boha a Boží spásu v Kristu.

Může tak učinit proto, jak tem čteme, že „*Duch totiž zkoumá všechno, i hlubiny Boží*“ (v. 10). Duch svatý je nám zde představen jako „*hlubinný badatel Božího nitra*“. Kdo z nás si dokáže představit něco jako „*hlubiny Boží*“? Kdo vidí do Božího nitra? Nikdo než zase Bůh sám. Podobně jako u člověka, píše Pavel: „*Neboť kdo z lidí zná, co je v člověku, než jeho vlastní duch? Právě tak nikdo nepoznal, co je v Bohu, než Duch Boží.*“ (v. 11). Kdo vidí do druhého člověka? Kdo může nahlédnout do nejnějnějších zákoutí a hlubin lidských myšlenek, pohnutek a motivů, než dotyčný sám? Duch Boží přebývá v nitru Božím. A proto je to on, kdo může zjevovat to, co je v Bohu a co z Boha vychází: „*My jsme však nepřijali ducha světa, ale Ducha, který je z Boha, abychom poznali, co nám Bůh daroval*“ (v. 12-13).

Tak tedy Duch svatý jako Duch pravdy, který uvádí do veškeré pravdy a jako Duch, který zjevuje nitro Boží a moudrost Boží, který zjevuje evangelium člověku. Duch pravdy, Duch moudrosti, Duch poznání toho, co nám daroval Bůh.

3. Duch proměňuje život

Závěrem ještě nutno připomenout, že se zde ale nejedná jen o poznání rozumové, že jen rozumově pochopíme obsah evangelia. Je patrně mnoho lidí, kteří pochopí oč v evangeliu jde, a přece se v jejich životech nic nestane. Když nám Boží Duch zjeví Boha a jeho moudrost a pravdu, tak je to ale navýsost **existenciální zkušenost**. Jinými slovy, změní to život. Duch svatý totiž není jen učitel vykládající látku. On sám je tou krajinou, kterou odhaluje, zjevuje a do které nás zve. Duch Boží to je zároveň život Boží v nás. Ty pravdy a moudrost, které zjevuje, pulzují Božím životem. Můžeme to vyjádřit i přirovnáním, že Duch svatý neposkytuje pouze jen správný „*výklad*“ Božích cest, ale že je také „*jiskrou*“, která přeskočí mezi Kristem a námi. Jiskrou, která zažehává plamen víry, lásky a oddanosti ke Kristu. Poznat Boha, Boží pravdu a moudrost, to nikdy není jen teoretická znalost. Pravda a moudrost Boží vždy dýchá životem.

A tak dnes (a nejen dnes) můžeme děkovat za dar a příchod Ducha svatého. Dnes zejména za poznání Boží pravdy a Boží moudrosti, která k nám přichází v evangeliu. Jen díky Božímu Duchu věříme, jen díky Duchu Božímí jsme znovuzrozenými Božími dětmi. Duchu svatý přijď a proměň nás. Duchu svatý přijď a obnov nás. Amen.